

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Gunnar Hobro

Härad: V. Göinge

Adress: Härsleholm

Socken: Brönneå

Berättat av: Jöns Jönsson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1849 i Åsmeåarp, N. Mellby sn.

Innehåll:

Stjärnor och stjärnfall.	sid. 1.
Växelvinodar.	" 2.
Fäbodrar, husdjursraser m. m.	" 3.
Rein efter stjärnkikareplats?	" 13.
Om nödåret 1868.	" 13.
Löner i höstatiden.	" 14.
Lövtäkt.	" 14.
Barnavård, fattiga barn.	" 16.
Talesätt om de Gysandes företag.	" 17.
Historia om förhåll. mellan torpare och präst samt herremannen.	" 18.

ACC. N:R.

5915

Landskap: SkåneUpptecknat av: Gunnar FlobohnHärad: V. GöingeAdress: HässelholmSocken: BrönnestadBerättat av: Jöns JönssonUppteckningsår: 1939Född år 1849 i Assensarp, N. Mellby sn./
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVStjärnor och stjärnfall.

Stjärnfall ansågs för betydelsefulla dödsfall; många stjärnfall betydde pest eller någon liknande farrot.

Karlavagnen (stjärnbibl) kallades också för "Kastvagnen".

Sjöstjärnan kallades "Spinnerocken", vintergatan hette "Vintergatan".

På 1859 kom en stjärna, som ansågs vara en "krigstjärna"; den hämnade sig på Sibirien. Man tänkte på denna stjärna (stjärnfall) lite senare: 1864 års krig.

ACC. N:R. **5915**

Landskap: Skåne Upptecknat av: gunnar Hobroh
Härad: V. Göinge Adress: Hässleholm
Socken: Brönde stad. Berättat av: Jöns Jönsson
Uppteckningsår: 1939. Född år 1849 i Assmoarp, N. Mellby sn.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVViivelvindar.

Viivelvindar, kallade "hureringar", ansågs vara farliga. När en "hurering" kom, trodde man att det var trollpackor i, och för att skydda sig skulle man kasta stål in i den. Sagesmannen minns från sin barndom, medan han ännu gick i skolan, huru fadern byggde ett hus. Väggarna voro just satta, men inte dörrar och fönster. En "hurering" kom då in genom en dörr och slog så häftigt till en grebba, så att hon dog av det. Håkare som undersökte henne, sa, att lufthimnorna (fronhinnorna) hade sprungit sönder. — Det ansågs också att det blev häftig nederbörd efter ett

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5915

Landskap: Skåne.
 Härad: V. Göinge.
 Socken: Brömsstad.
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobro
 Adress: Hälsleholen
 Berättat av: Jöns Jönsson
 Född år 1849 i Åsemoarp, N. Mellby sn.

3.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

D:98

häftigt bläsande.

Fäbodrar, husdjursraser m. m.

För hade man fäbodrar, som man drav
 in krogen i, och upfötkade dem i. Då hade
 flera församlingar gemensam betesmark. Socken-
 gränserna var de enda gränserna.

Fäbodarna voro byggda av jordväggar, in-
 grävda i backsluttningar med fritt tak (d. v. s.
 ej jordtak) täckt med räs. Gavlarna var av
 bräder, men gavlrösten ~~var~~ "ejiegövla"
 (enrisflätad gavel). Dessa rösten bestod
 av klappar av godtyckligt material, som voro
 instuckna i hål i tvärbjälken och i sparren.

x) ent. sagesm.
 var aldrig
 fähusen där
 i outhämnade!

etc. d. d.

ACC. N:R. 5915

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Gunnar Hoberg

Härad: V. Göttinge

Adress: Hårsleholmen

Socken: Brönnestad.

Berättat av: Jöns Jönsson

Uppteckningsår: 1929

Född år 1849 Åsmonarp, N. Mellby sk.

4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Själva flåtningen var av en. Dytika fåbodar kunde ägas av flera åboar ute i fältsmarken. Man hjälptes åt att bygga dem och hålla dem vid like.* På efterhösten gick djuren på bete i inägnorna, de gick "på avrad", då tog de det sista betet om "etterhösten". Invid fåhusen skall ha funnits särskilda skjul för valtare, men härom gick ej att få reda på närmare. Kallades också "hytta".

1 maj skulle alla jären vara i ordning, så kunde man få släppa ut djuren. Valtaren, "fäjalaltaren", var tillsatt av byn; han hade näverkur, ungefär 1 m. lång. En dylik lur gav ej ljud utan att vara viten.

* se vidare
sid. 6 a. följ.

Skriv endast på denna sida!

5915

ACC. N:R.

Landskap: Skåne

Härad: V. Göinge

Socken: Brönnestad

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Holm

Adress: Håslövs

Berättat av: Jöns Jönsson

Född år 1849 i Assmoarp, N. Mellby sn.

5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kvinnorna kom morgon och kväll och
vijoade.

✓ Hästarna gick vintern igenom ute, men
man hade portarna öppna så att de kunde
gå hem och få havre.

Fären var ej av samma sort som nu,
den hade horn ochullen var som gethår,
med fin ull närmast kroppen.

Svinen var s.k. "drövelsvin", så kallade
medan de hade s.k. "drövelar", ett par tun
länga, under hakan. De voro i öfrigt
antingen "svart" eller "rödplättade". Svinen
gick ute året om, de brukade ligga i "ko-
kullen" (görelstan); man brukade ej ha svin-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5915

Landskap:

Skåne.

Upptecknat av:

Gunnar Hobro.

Härad:

V. Göinge.

Adress:

Härsleholm.

Socken:

Brönneby.

Berättat av:

Jöns Jönsson.

Uppteckningsår:

1939.

Född år

1849

i

Assumans, N. Mellby.

6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hus. Men man har andra raser införda
när.

För hade man ifråga om hästar
mycket blandhästar, samt norska hä-
star. Med tiden började man köpa mera
hästar från utlandet. Karl XV lärde fol-
ket att köpa dem.

Karl XV var den förste, som införde
lagstiftning för djuren. "Fittan", en man
från N. Rönne, slog sin häst svårt, när
han vistades i Brönneby, men han
anmälades och fick böta.

Jöns Jönsson omtalar ett ställe i närhe-
ten, där en fåbod skulle finnas kvar. Denna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5915

Landskap: Skåne

Upptecknat av:

Gunnar Hoberg

Härad: V. Göttinge

Adress:

Hälsleholm

Socken: Brömsestad.

Berättat av:

Jöns Jönsson

Uppteckningsår: 1939

Född år

1849

i Assmoarp, N. Mellby sn.

7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

plats besöktes av upptecknaren, och resterna av ett fähus, av den sort sagesmannen talat om stod verkligen kvar. Se foto och planmätning!

Frågarvarande fähus ligger på skogsmark, som ägas av lantbrukare Herman Eskilsson, Hörred, Brömsestads sn. Det är några kilometer S. om Brömsestads kyrkby som Hörred ligger och fähuset är närmast beläget S. om byn. Av Eskilssons familj att döma synes ett dylikt hus även kallas "fäbod." Platsen där det ligger är invid en serie höga backslutningar, upp för vilka en väg går. Dessa backar kallas också "Kobodalarna."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5915

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Gunnar Hobrohn

Härad: V. Göinge

Adress: Håssleholm

Socken: Brömsestad.

Berättat av: Jöns Jönsson.

Uppteckningsår: 1939

Född år 1849 i Assmoarp, N. Mellby sm.

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Huset ligger just som sagesmannen sagt, ingrävt i en bache, där de tre väggarna ännu kvarstår. De utgöra emellertid gränsmurar (utan cement), av ca 85 cm. tjocklek. Hela framsidan (den fjärde sidan) är borta, man kan ej se spår av om det här varit en vanlig brädvägg eller möjligen en vägg i skiffesverkskonstruktion. Stenmuren är långt inne i bachen 1,50 m. hög, och detta då på utsidan av en sidomur, dessa ligger nämligen blott delvis inne i bachen. I ändarna av sidomurarna, eller vid husets framsida är höjden över marken 1,75 - 1,80 m. hög. En bit in från den öppna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5915

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Gunnar Hobro

Härad:

V. Göinge

Adress:

Härslebo

Socken:

Börnselst

Berättat av:

Jens Johansson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1849 i Åsmoarp, N. Mellby sn.

9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

framsidan finns på marken en låg kant av
gråsten, blott ett par dm. hög. Om denna
utgjort en stenvägg kunde man ej få reda
på. På ett stycke av cirka 1 m. längd var
den låga stenvägen borta: har här kanske
 varit plats för en dörr eller annan ingång?
Sidomurarna äro 8 m. långa och framsidan
(utom sidomurarnas tjocklek) är 8,80 m.
Tallstol och täckning äro helt försvunna
varför man ej med säkerhet kan bestämma
tallstolens utseende.

Se i öfrigt efterföljande ritningar och
foton!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5915**

Landskap: *Skåne*
 Härad: *V. Göinge.*
 Socken: *Brönneåsträd.*

Upptecknat av: *Gunnar Stobro*
 Adress: *Härsleholm*

Uppteckningsår: *1939.*

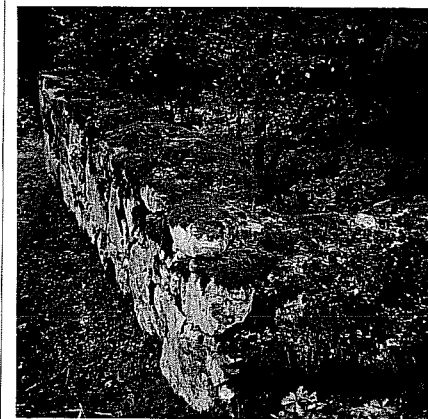
Berättat av: *Jens Jönsson*
 Född år *1849* i *Assmoary, N. Mellby sn.*

10
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

1.

2.

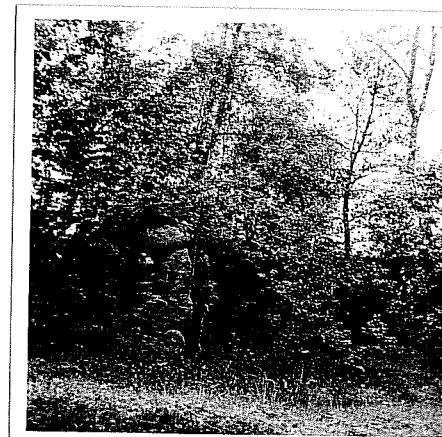
*Foton av
 fäboden i
 Höröd.*

*Negativ:
 I: 8:1*

3.

4.

Skriv endast på denna sida!

F.H. 1939.

ACC. N:R.

5915

Landskap: Skåne
Härad: V. Göinge
Socken: Grönhestad

Upptecknat av: Gunnar Hobrohn
Adress: Lässhöjen

Berättat av: Jöns Jönsson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1879 i Kasmoarp, N. Mellby sn.

//

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Beskrivning till foton av fäboden i Hörröd!

1. visar vägen upp för "Hoboliserne"; fäboden ligger slut innan för gårdsgården h. v.
2. är taget uppe på ena sidomuren neråt mot den öppna ingångsidan.
3. är taget vid stengårdsgården vid vägen uppåt backarna.
4. är taget mitt för den öppna framsidan, med den vänstra sidomurens ände synlig.

Fäboden är som synes mycket överväldnad av gräs o. buskar!

ACC. N:R. **5915**

Landskap: *Skåne*

Härad: *V. Göinge*

Socken: *Brönnestad*

Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Gunnar Hobro*

Adress: *Slätslehögen*

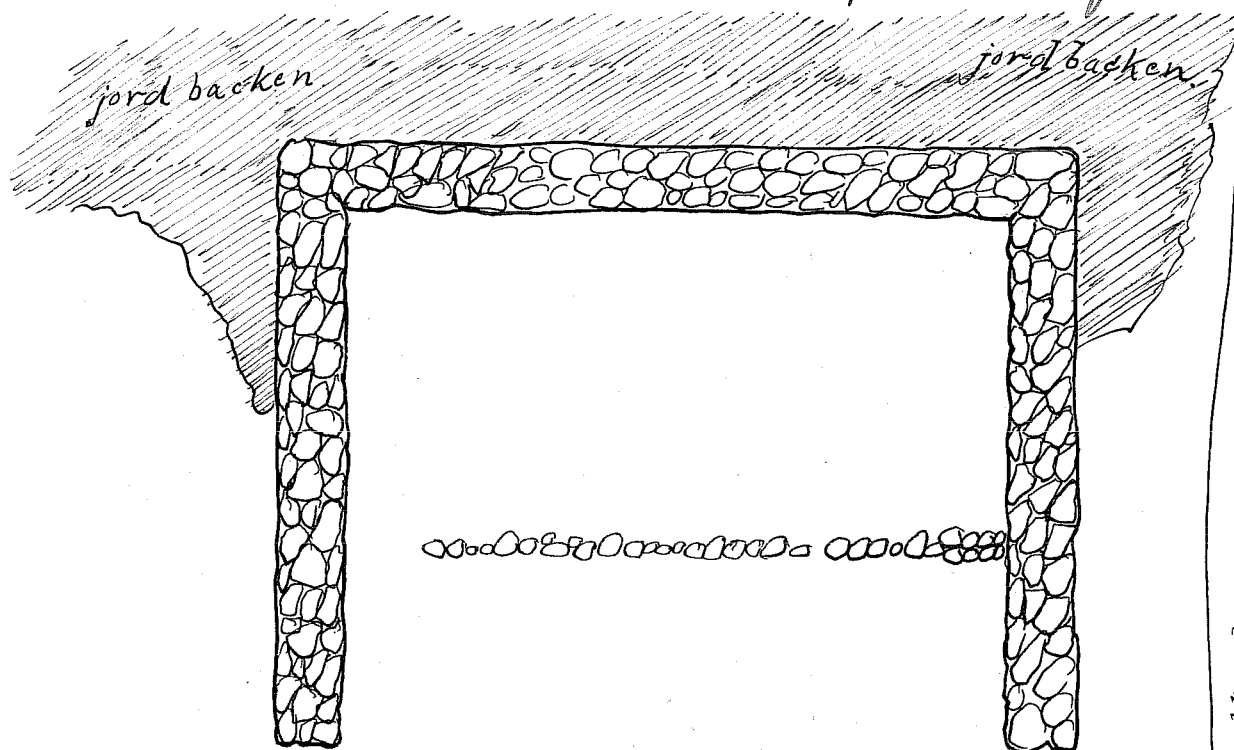
Berättat av: *Jöns Jönsson*

Född år *1849* i *Åsmoarp, N. Mellby*

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Planritning
fäboden i
Hörröd.*

väg upp för backarna

Planritning i skala 1:100.

Skriv endast på denna sida!

år 1939 av Gunnar Hobro

ACC. N.R.

5915

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Junnar Hobroh

Härad:

V. Göinge

Adress:

Hässelholm

Socken:

Brönnestad

Berättat av:

Jöns Jönsson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1849

i Åsmaarp, N. Mellby sn.

13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVRuin efter stjärnkikareplats?

En egendomlig ruin påstås sagesmannen
 skall finnas i "Hässlagen" på Hovdala stott.
 Den skulle vara en 8-kantig gråstenbyggnad,
 som var 2-3 våningar hög. Det påstods
 att den skulle varit avsedd för stjärnkika-
 re, före Öhrenborgarnas tid på Hovdala.
 (Den förste Öhrenborgaren låt vara den
 under slutet av 1600-t. adlade Jens Michelsen).

Om nödåret 1868

Nå att man potatis med skalen på, och
 man malde "knebbleskalorna" från linet i
 brödet. Man hade även kom i brödet då.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5915

Landskap: Skåne.
Härad: V. Göinge.
Socken: Bönnestad.
Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Hälseloh
Berättat av: Jöns Jönsson
Född år 1849 i Åsmaarp, N. Mellby sn.

14.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man tog även råpårer till brödet.

Löner i hösttiden.

I sagesmannens ungdom fick kvinnorna 50 öre och männen 1 kr. pr. vecka i lönen.

Fattigt folk fick ofta då för tiden sur mjölk, bröd och till och vara glada till!

Lövtäkt.

Detta arbete kallades att "hösta lön", då man tog lön och buntade och satte i trevarv liksom säden.

Man tog "avnböge", "aspe", "salle", "ask" (mycket

Skriv endast på denna sida!

5915

ACC. N:R.

Landskap: *Skåne*
 Härad: *V. Göinge*
 Socken: *Börömsstad*
 Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Gunnar Hoboh*
 Adress: *Hiärskeholm*
 Berättat av: *Jöns Jönsson*
 Född år *1849* i *Assmoarp, V. Mellby sn*

15
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

bra). men vanligen tog man ej eke eller boke: av dessa sorter blev mjöthen och grädden dålig.

Man höstade lör i augusti efter höstkörden och sädeskörden. Lövet torkades i travar en dag, blev det regn sattes down på gännen.

Redskap gjordes av gamla linne, som höjgs sönder och fästes vid kort träskäp, vinkelrät mot det samma. Dessa redskap kallades "risnapp".

Lövet togs i vångarna och i skogen. Träden fick stå kvar. "Havla", d. v. s. hugga av toppen och de övre grenarna, som sedan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5915**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gunnar Hobro
Härad: W. Göinge Adress: Hässelholm
Socken: Brönnestad Berättat av: Jöns Jönsson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1849 i Assmoarp, N. Mellby sn.

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fick väta ut igen, brukade man också göra:
på ask och lavensbark. Det fick väta ut
igen under ett par års tid. Då man "kös-
ta lör" i vanlig mening åter, tog man
alltså bara kvistar och då ej just i
övre delen av trädet.

Lör tog man på egen mark eller också
accorderade man hos en granne.

Barnavård, fattiga barn.

Barn från fattiga ställen fick 17 öre,
av församlingen bestämt på stämman.
Detta utbetalades av kommunalordföranden.
Skolläraren hade ej med det att göra utan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5915

Landskap: Skåne
Härad: V. Göringe.
Socken: Brömsestad.
Uppteckningsår: 1939.Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Hässelholm
Berättat av: Jöns Jönsson
Född år 1849 i Assmoarp, N. Mellby sk.17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade att skriva belegg. När man borta från
skolan fick man ingen peng.
Denna utbetalning började kringvid 70-
talet och höll sig på 50 år eller mera.
Ibland hände att barnen lurades på peng-
arna, vederbörande tog dem själv. En viss
Bengt Bark är känd för att luras på tio-
och femöringar under föreställningen att
ej kunna vävla!

Talesätt om de styrandes förtryck:

De tre som regerar jorden är länsman,
präst och herrman. Alla slog och han-
tera de det fattiga folket som fick tuffa

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 5915

Landskap: Skåne
Härad: N. Göinge
Socken: Örkönstads
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Lärsleholm
Berättat av: Töns Jönsson
Född år 1849 i Assmoarp, N. Mellby län.

18.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till för nädigt straff!

Historia om förhållandet mellan torpare och präst samt herremannen.

En torpare var i kyrkan och där önskade han livet av prästen, men samtidigt att herremannen skulle få leva. Prästen ville bötfulla honom för att han stört ordningen i kyrkan och frågade varför han önskat hans död. Torparen svarade att den förra prästen var en Guds man, och den nuvarande prästen var Guds son; dog han så måtte Gud fader själv komma ner och predika. Angående herremannen

5915

ACC. N:R.

Landskap: *Skåne*Härad: *V. Göinge*Socken: *Brönnestad.*Uppteckningsår: *1979.*Upptecknat av: *Gunnar Hobro*Adress: *Hässelholen*Berättat av: *Jöns Jönsson*Född år *1849* i *Assmoarp, N. Mellby sn.*19.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

resonerade torparen som så: faren var under
(f.o.s. herremannens fader var pod), den nu-
varande var än leare, och därför trodde man
att om han dog, skulle själve den under kom-
ma ner och göra av med dem (folket)./

Skriv endast på denna sida!